

Myšlení (ne)myslí ?

Je tu ovšem jeden problém, totiž zda vůbec Heidegger považuje člověka jako subjekt myšlení za nezbytného pro myšlení. Na témž místě (str. 17) čteme v překladu, že „Myšlení myslí a uvažuje, odpovídá-li tomu, co je nejvíce na pováženou.“ (V německém originálu čteme: „Das Denken denkt, indem es dem Bedenklichsten entspricht.“ – 3013, S. 10.) Nicméně již v následující větě čteme, že tím nejpovážlivějším v naší povážlivé době je, „že ještě nemyslíme“. To by bylo možno – byť poněkud podivným způsobem – vyložit tak, že až dosud myšlení myslí bez nás, takže opravdu my sami ještě nemyslíme, ale že je třeba se myšlení učit, abychom myslet začali. Byl by to jistý poněkud absurdní pozůstatek kartezianismu, který samo myšlení považoval za substanci (vedle rozprostraněnosti jako druhé substance). Je opravdu možno něco takového říci? Vlastně se to jeví jako potvrzené oním Heideggerovým tvrzením, že světlo, kterým je myšlení vždy provázeno, nepřichází odnikud jinud (od žádné svítilny, „durch die Laterne“), nýbrž že pochází z myšlení samého. Je totiž zřejmé, že se tu nemíní myšlení jako lidský výkon, nýbrž myšlení, k němuž člověka nejen není zapotřebí, ale které bývá člověkem strhováno do nesprávnosti (vždyť pak ono původní světlo vlastně zakrývá). Takže „učit se myslit“ znamená de facto učit se nezakrývat ono původní světlo „myšlením“ pouze lidským (tj. nestínit, nezastiňovat je), ale přimknout se v mezích člověku možných onomu „myšlení“, které myslí samo (tj. bez člověka a jeho rušení) a o kterém tedy můžeme právem říci, že „Das Denken denkt“. Zajisté není nutné se přitom vracet ke karteziánské myšlence, že myšlení (cogitatio) je substance; důležitá tu je ta údajná a předpokládaná samostatnost a svébytnost onoho „myšlení myslícího“. Nicméně bylo by docela půvabné a jistě i poučné, sledovat tuto myšlenku a její důsledky podrobněji a dále, v dalších krocích.

(Písek, 141010-2.)